

ÇOCUKLARDA ÇALMA DAVRANIŞI

Çocuklarda doğuştan mülkiyet kavramı yoktur. Bu nedenle hoşuna giden veya ihtiyacı olan eşyayı sahiplenebilir ya da düşüncesizce kullanabilir. Küçük yaşlarda çocuklarda başkalarının eşyalarını izinsiz alma ve kullanma davranışına sık rastlanır ancak bu tür davranışlar 5 yaşına kadar problem teşkil etmez. Bu nedenle bu tür davranışları hemen hırsızlık olarak nitelendirmemek gerekir. Okul çağında tekrarlanan çalmalar üzerinde daha önemle durulmalıdır. Çalma, bir uyum ve davranış bozukluğu belirtisi olarak kabul edilmeli ve aynı zamanda bir yardım çağırısı olarak nitelendirilmelidir.

YAŞ DÖNEMLERİNE ÖZGÜ ÖZELLİKLER

2 yaş çocukları:

Sahiplik kavramı gelişmemiştir. Her şeyin kendisine ait olduğunu zanneder. Dolayısıyla, bir başkasının elinden bir şey almak isteyebilir. Zamanla kendine ait olanı ve olmayanı ayırt edebilir ama bencil tutumları bir süre değişmez, çünkü kendini engelleyemez.

3-4 yaş çocukları:

Bu yaş döneminde çocuk izinsiz bir şey alınamayacağını bilir ama yine de alma isteğine karşı koyamaz. Ceplerinde de onlara ait olmayan oyuncaklar ya da parlak nesnelere bulunur.

5-8 yaş çocukları:

Yapılan gözlemlerde bir şeyler aşırma, çalma bu yaş döneminde daha sık görülür. Bu dönemde gösterişli olan her şey hoşlarına gider. Birbirlerine ait olan kokulu silgileri, renkli kalemleri alabilirler. Çoğu çocuk izinsiz aldıkları nesnelere, "yolda buldum", "arkadaşım verdi", "kendim aldım" ya da "ödünç aldım" şeklinde açıklama getirebilirler.

ÇALMA (HIRSIZLIK NEDENLERİ)

Yapılan hırsızlık çeşitli kategorilere göre şöyle ele alınabilir:

Çalınan Objenin Kullanılması

a. **Yarar Sağlamayan Hırsızlıklar:** En sık görülen hırsızlıklardır. Çocuğun hiçbir kazancı olmadığı halde alma isteğini bastıramaması sonucu yaptığı hırsızlıktır.

b. **Cömertlik Hırsızlıkları:** Genellikle kendisine bir arkadaş grubu edinebilmek için ailesinden gizlice aldığı parayla, çevresine küçük hediyeler olarak dağıttığı çalma biçimidir (Arkadaşlarına çikolata alma).

c. **Gereksinim Hırsızlıkları:** Maddi yetersizlikler sonucu çocuğun ihtiyacı olan herhangi bir şeyi başkalarından çalarak karşılaması bu tür hırsızlıktır.

Patolojik Hırsızlık

a. **Saldırgan Hırsızlık:** Bu tür hırsızlıkların amacı zarar vermektir.

b. **İçtepisel (İmpulsive) Hırsızlıklar:** Çalma eylemi, düşünülmezsizin ve bir plân yapılmaksızın gerçekleştirilir.

c. Zevk Hırsızlığı: Çalma zevki her şeyden öncedir. Bu tür hırsızlıklar ergende ve çete suçlarında görülür. Tehlike ve korkuyu yenme zevkiyle birlikte. Daha çok ergenlerde ve çete suçlarında görülür. Amaç yeni ve heyecan verici deneyimler yaşamak veya çevresini atlatarak üstünlük ya da egemenlik duygusu kazanmaktır.

d. Telâfi Hırsızlıkları: En önemli nedeni sevgi eksikliğidir. Ailenin ilgisizliği, yeni bir kardeşin aileye katılması, akranlar arası kıyaslama yapılması gibi nedenlerle çocukta oluşan duygusal boşluğu karşılamak için ya da sevgi eksikliğini telafi etmek için yapılan hırsızlıklardır.

ÇALMA DAVRANIŞININ NEDENLERİ

1. Hatalı Anne-Baba Tutumları: Aşırı disiplinli tutum, paraya aşırı düşkünlük veya cimrilik, maddi cezalar verme, gereksinimlerin giderilmemesi, önceki çalma davranışının pekiştirilmesi gibi durumlarda çocuk çalma davranışı sergileyebilir.

2. Değersizlik Duygusu ve Özgüven Eksikliği: Çocuğun kendini değersiz hissetmesi bu davranışı destekler. Kendini yetersiz hisseden çocuk değerli gördüğü eşyaları çalarak kendini değerli kılmaya çalışır.

3. Kıskançlık ve Rekabet Duyguları: Kardeşlerini veya başka çocukları kıskanan çocuklar yaşadıkları rekabet duygusunu bastırabilmek için çalma davranışı gösterebilirler. Bu nedenle uyum bozukluğu geliştiren çocuklarda çalmak, kıskanılan veya rekabet edilen kişiden öç almak anlamına gelmektedir.

4. Sevgisizlik ve İlgisizlik: Fiziksel ve maddi ihtiyaçların giderilmemesi gibi manevi ihtiyaçların giderilmemesi de soruna neden olabilmektedir. Çocuk, başkalarına ait eşyaları çalarak elde edemediği sevgi açığını gidermeye çalışır. Bu sebeple, kimsesiz çocuklarda, sokak çocuklarında ve aileleri tarafından dışlanmış çocuklarda çalma davranışı sık görülür.

5. Olumsuz Akran Çevresi: Olumsuz akran çevresine sahip olan çocuk, dışlanmamak ve kabul görmek için içinde bulunduğu gruba uyum sağlayarak hırsızlığa yönelebilir.

6. Olumsuz Özdeşim Kurma: Çocuk bir çizgi film veya bilgisayar oyunu karakterini ya da televizyonda gördüğü bir karakteri örnek almış olabilir.

ÇALMA DAVRANIŞI GÖSTEREN ÇOCUĞA NASIL DAVRANILIR?

- Aşırı tepki göstermemek gerekir. Kesinlikle fiziksel ceza verilmemelidir. Ana-baba bağıırıp çağırmadan, olayı onaylamadığını göstermelidir.
- Çocuğu kötü olarak damgalamamak gerekir. Çocuğun sadece o andaki yaptığı davranış eleştirilmelidir.
- Çocuğun aldığı eşyayı geri vermesi sağlanmalıdır. Çocuk aldığı eşyayı kendisi özür dileyerek geri vermelidir. Eğer eşya kırılmış ya da bozulmuşsa yenisi alınmalı ve parası çocuğun harçlığından ödetilmelidir. Çocuğun harçlığı tamamen kesilmemelidir.
- Çocukla konuşarak, sorun çözme yöntemi denenebilir. Çocuktan bu durumu net bir şekilde tanımlaması istenir. Ör; "eşyayı alırken aklından neler geçiyordu?" Diye sorabilirsiniz.

ÖNERİLER

- ✦ Evin dışına taşmayan çalmalardan çok kaygılanmamak gerek, ancak çalmanın sık oluşu ve alınan objenin değeri sorunun önemli olduğunu gösterebilir.
- ✦ Ebeveynler bu tür durumlara karşı soğukkanlı olmalıdır, ağır suçlamalar, cezalar ve dayak sorunu daha kötüye götürebilir.
- ✦ Eğer ceza verilecekse, cezanın suç ile uyumlu olmasına ve olayın peşi sıra verilmesine dikkat edilmelidir. Verilen cezanın çocuğun davranışının sorumluluğunu alacağı şekilde olması önemlidir.
- ✦ Alınacak en iyi önlem çocuğa, bireysel ve toplumsal haklara saygı duymayı ve dürtülerine engel koyabilmeyi öğretmektir. Bu konuda anne ve babalar doğru örnek olmalıdır.
- ✦ Çocuklara 7-8 yaşından itibaren uygun miktarda düzenli harçlık verilmelidir.
- ✦ Ev içinde kendisine ait bir alanın (çekmece, oda, yatak vb.) olması çocuk için önemlidir. Bu sayede çocuğun başkalarını anlamasını kolaylaştırır.
- ✦ En doğru yol çalınan eşyanın geri verilmesidir, böylece çocuk suçlanıp hırpalanmadan yaptığı davranışın onaylanmadığını ve bu davranıştan kazançlı çıkmadığını anlamış olur.
- ✦ Çocuklara, başkasına ait olanı almak izin gerektiği öğretilmeli ve çocuktan bir şey alırken izin istenerek model olunmalıdır.